

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษานักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตเมืองและในโรงเรียนในเขตชนบท มีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร คือ

1. อัตมโนทัศน์โดยรวม
2. อัตมโนทัศน์ทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity)
3. อัตมโนทัศน์ทางด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self Satisfaction)
4. อัตมโนทัศน์ทางด้านพฤติกรรมที่คนแสดงออก (Behavior)
5. อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย (Physical Self)
6. อัตมโนทัศน์ทางด้านศีลธรรมจรรยา (Moral-Ethical Self)
7. อัตมโนทัศน์ทางด้านส่วนตัว (Personal Self)
8. อัตมโนทัศน์ทางด้านครอบครัว (Family Self)
9. อัตมโนทัศน์ทางด้านสังคม (Social Self)
10. อัตมโนทัศน์ทางด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของวิทยาลัยครูลำปาง จำนวน 150 คน ประกอบด้วยนักศึกษาที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2518 ในโรงเรียนในเขตเมือง 50 คน ในโรงเรียนในเขตชนบท 50 คน และนักศึกษาที่จะออกฝึกสอนในเทอมต่อไปอีก 50 คน นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ผู้วิจัยคัดเลือกโดยวิธีสุ่มโดยการแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ให้นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มตอบแบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee Self Concept Scale) ฉบับดัดแปลงเป็นภาษาไทย โดย ดร.อำไพ ศิริพิพัฒน์ 2 ครั้งคือ ครั้งแรก ก่อนที่นักศึกษาฝึกสอนจะออกฝึกสอน 1 สัปดาห์ ครั้งหลังเมื่อนักศึกษาที่ออกฝึกสอน

เสร็จจากการฝึกสอนกลับมายังวิทยาลัยแล้ว ระหว่างการตอบแบบวัดครั้งแรกและครั้งหลัง นักศึกษาที่ออกฝึกสอนจะออกไปฝึกสอนตามโรงเรียนที่ตนเลือกไว้ประมาณ 10 สัปดาห์ ส่วน นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนในเทอมต่อไปนั้น เรียนอยู่ในวิทยาลัยตามปกติ

นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดอัตโนมัติทั้งหมดทั้ง 2 ครั้ง มาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยแยกวิเคราะห์คะแนนอัตโนมัติที่ระดับจำนวน 10 คำ ในแต่ละคำจะ วิเคราะห์ 2 ตอน คือ

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบวัดครั้งแรกและครั้งหลังของนักศึกษา ในแต่ละกลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อดูว่านักศึกษาในแต่ละกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงอัตโนมัติหรือไม่

2. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอัตโนมัติระหว่างนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม โดยการ วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบมีตัวประกอบหนึ่งตัว (One - way analysis of covariance) โดยใช้คะแนนจากการตอบแบบวัดครั้งแรกเป็นตัวแปรร่วม (covariate)

ข้อค้นพบ

1. นักศึกษาที่ออกฝึกสอนทั้งในโรงเรียนในเขตเมือง โรงเรียนในเขตชนบท และนักศึกษาที่ไม่ได้ออกฝึกสอน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตโนมัติอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 10 คำ
2. การเปลี่ยนแปลงอัตโนมัติของนักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตเมือง และนักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตชนบท กับนักศึกษาที่ไม่ได้ออกฝึกสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 10 คำ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ประการคือ

1. นักศึกษาที่ออกฝึกสอนทั้งในโรงเรียนในเขตเมือง และโรงเรียนในเขตชนบท จะมีการเปลี่ยนแปลงอัตโนมัติไปในทางที่ดีขึ้นทั้ง 10 คำ

2. นักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตชนบท จะมีการเปลี่ยนแปลงอัคมโนทัศน์ไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่านักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตเมือง และนักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตเมือง จะมีการเปลี่ยนแปลงอัคมโนทัศน์ไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ออกฝึกสอน ทั้ง 10 คำน

สำหรับสมมติฐาน ข้อที่ 1 ผลการวิจัยนี้พบว่านักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตเมืองและโรงเรียนในเขตชนบท กับนักศึกษาที่ไม่ได้ออกฝึกสอน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัคมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญ ทั้ง 10 คำน ผลที่ได้ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เวนนี ดูมาส์¹ (Wayne Dumas) เอลเลอร์แมน² (Ellerman) และดึกีเลวสกี³ (Dzikielewski) ที่พบว่านักศึกษาที่ออกฝึกสอนมีการเปลี่ยนแปลงอัคมโนทัศน์ไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1. เวลาที่ออกฝึกสอนในการวิจัยนี้ (ประมาณ 10 สัปดาห์) สั้นไป ทำให้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฝึกสอนไม่อาจทำให้นักศึกษาเปลี่ยนแปลงอัคมโนทัศน์ได้ ถึงแม้ นักจิตวิทยาจะยอมรับว่าอัคมโนทัศน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม แต่การเปลี่ยนแปลงอัคมโนทัศน์ก็ไม่ใช่ว่าจะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ และรวดเร็ว เพราะอัคมโนทัศน์เป็นกระบวนการเรียนรู้ (learning process) อันหนึ่ง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาจะค่อย ๆ สั่งสมกันเข้า ทำให้อัคมโนทัศน์ก่อตัวตามขึ้นมา การก่อตัวของอัคมโนทัศน์จึงจะคงใช้เวลาานพอสมควร การพัฒนาอัคมโนทัศน์จึงเป็นไปอย่างช้า ๆ ค่อยเป็นค่อยไป⁴ จากผลการวิจัยของเอนเจิล (Engel, 1969) พบว่า ถ้าไม่มีเหตุการณ์สำคัญใด ๆ มาเกี่ยวข้อง อัคมโนทัศน์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ คงใช้เวลาถึง 2 ปี⁵

¹Wayne Dumas, loc. cit.

²Gary Dwain Ellerman, loc. cit.

³Joseph F. Dzikielewski, loc. cit.

⁴Elizabeth B. Hurlock, op. cit., p. 464.

⁵Donn Byrne, op. cit., p. 464.

และในการวิจัยของคูมาส์, เอลเลอร์แมน และโคกกีลิวสกี นั้น เวลาที่นักศึกษาออกฝึกสอนนั้น นานกว่าในการวิจัยนี้ คือใช้เวลาถึง 1 ทรวิภาค (Semester) ซึ่งก็เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ โดยเฉพาะการวิจัยของคูมาส์ใช้เวลาฝึกสอนถึง 18 สัปดาห์ ดังนั้นช่วงระยะเวลาฝึกสอนเพียง 10 สัปดาห์ ประสบการณ์จากการฝึกสอนเพียงอย่างเดียว ไม่อาจทำให้นักศึกษาฝึกสอนเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. ในการฝึกสอนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้รับจะเกี่ยวข้องกับความเป็นครู เป็นส่วนใหญ่ และบทบาทของนักศึกษาก็เปลี่ยนมาอยู่ในฐานะครูคนหนึ่ง แต่แบบวัดทัศนคติในที่นี้ที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบวัดทัศนคติในฐานะที่ผู้ตอบเป็นบุคคลธรรมดา (as a person) ไม่ได้วัดทัศนคติในฐานะที่ผู้ตอบเป็นครู (as a teacher) อาจเป็นไปได้ว่าทัศนคติในฐานะที่เป็นบุคคลธรรมดาของนักศึกษาไม่เปลี่ยนแปลง แต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในฐานะที่เป็นครูก็ได้

สำหรับสมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิจัยนี้พบว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตเมืองและนักศึกษาที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนในเขตชนบท กับนักศึกษาที่ไม่ได้ออกฝึกสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญถึง 10 ล้าน ผลที่ได้ชี้ชัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากข้อค้นพบอันแรกคือ พบว่าว่านักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเช่นเหมือน ๆ กัน หรืออาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นักศึกษาในแต่ละกลุ่มได้รับไม่มีอะไรแตกต่างกันมากจนทำให้นักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามก็คือผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรันด์เฟสต์⁶ (Grundfest) ที่พบว่านักศึกษาที่ออกฝึกสอนและที่ไม่ออกฝึกสอนมีการพัฒนาทัศนคติไม่แตกต่างกัน

⁶Sandra Leah Grundfest, loc. cit.

ข้อเสนอแนะ

1. ที่นักศึกษาฝึกสอนไม่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทัศนคติ ไม่ได้หมายความว่า นักศึกษามีทัศนคติที่มั่นคงแล้ว จากคะแนนการตอบแบบวัดทัศนคติในทุก ๆ ด้านของนักศึกษาที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง ควรจะได้มีการปรับปรุงทัศนคติของนักศึกษาฝึกสอนให้ดีขึ้นกว่านี้ วิธีที่จะทำได้คือ โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) หรือ มีการฝึกความไวต่อการรับรู้ (Sensitivity Training) ให้แก่นักศึกษาในระหว่างที่ทำการฝึกสอน หรือก่อนออกฝึกสอน วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเอง รู้จักพิจารณาวิเคราะห์ตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้ได้ใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ ทั้งในการเตรียมครูในสถาบันฝึกหัดครู และในการอบรมครูประจำการ⁷

2. สำหรับผู้ที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ควรจะได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในสถานะที่เป็นครู และควรใช้แบบวัดทัศนคติฉบับอื่น ๆ คู่บ้างเพื่อเปรียบเทียบผล

3. ควรจะได้ทำการวิจัยซ้ำอีกกับนักศึกษาฝึกสอนรุ่นต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผล
4. ควรจะได้ทำการวิจัยกับนักศึกษาฝึกสอนในสถาบันอื่นดูบ้าง

⁷Harold W. Bernard, op. cit., p. 16.